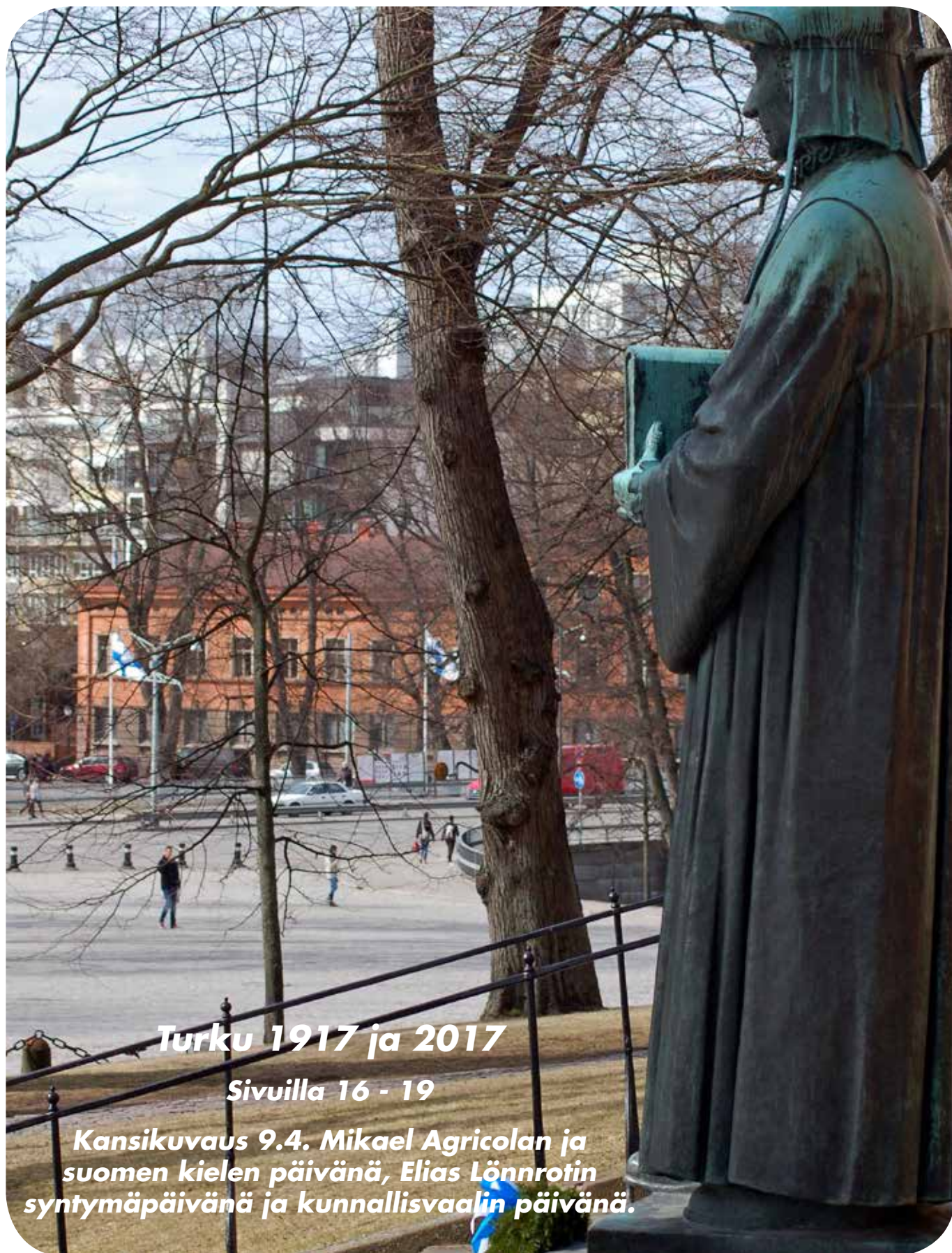




VELJESVIESTI

TURUN SOTAVETERAANIT RY:N JÄSENLEHTI

1/2017



Turku 1917 ja 2017

Sivuilla 16 - 19

**Kansikuvaus 9.4. Mikael Agricolan ja
suomen kielen päivänä, Elias Lönnrotin
syntymäpäivänä ja kunnallisvaalin päivänä.**

"Myönteisellä tavalla kohti kesää"

Itsenäisen Suomen 100-v juhluvuosi on jo hyvässä vauhdissa. Tätä vuotta saamme viettää sotien 1939-45 veteraanien lähes kohtuuttomien ponnistelujen ansiosta, niin sodan aikana kuin sen jälkeen maamme jälleenrakentamisessa. Siksi on oikein, että myös eduskunta on muistanut tämän asian ja lisännyt budjettiinsa kotona asumista tukeviin ja toimintakykyä ylläpitäviin palveluihin huomattavan summan rahaa. Turussa tämä tarkoittaa 816 000 euroa valtion rahaa näihin tarkoituksiin. Turun sotaveteraaniyhdistys on tarjonut kaupungille apuaan tämän rahan oikea-aikaiseen ja oikein kohdennettuun käyttöön, jotta koko summa saadaan käytettyä palvelutarvetta vastaavaan tarkoitukseen. Me lupasimme antaa kaupungille kaiken mahdollisen tiedon omien 280 jäsenen palvelutarpeista. Mehän tiedämme paljon veteraanienne todellisista asumisolosuhteista ja niissä tarvittavista palveluista. On merkittävää, että edelleen noin 70% heistä asuu kotonaan, palveluasuminen mukaan lukien. Olemme saaneet tietoa mm. Sotaveteraanien Tuki- ja Perinneyhdistyksen puhelinkyselystä, joka tavoitti 103 jäsentä. Veteraanien palvelutarpeesta voimme yrittää hahmottaa keskiarvon. Vaikka sellaista ei oikeasti ole, yrittän kuvata sellaisen. Syntyy profiili keski-ikältään 92-vuotiaasta veteraanista, usein naisesta, joka asuu yksinään kotona osin esteitä tulvillaan olevassa vanhassa kerrostalossa. Hänen liikkumiskykynsä on alentunut, hän syö yksipuolisesti ja juo aivan liian vähän. Liikuntakyvyn alenemisen takia hänen on vaikea päästä ulos, kynnyksen takia jopa omalle parvekkeelleen. Huoneisto on hämärästi valaistu, lattialla on liukastumista aiheuttavia mattoja. Myös kylpyhuone on usein liukas ja hämärä, sieltä puuttuu tukikahvoja ja kaatumisriskin aiheuttavia ammeitakin löytyy.

Jotta asiaan saadaan parannusta, Turun kaupunki on ottanut myönteisel-



lä tavalla avuntarjouksemme vastaan ja ryhtynyt rakentamaan toimintatapaa, jossa kuullaan jokaista veteraania, tehdään hänelle hoito- ja palvelusuunnitelma ja ennen kaikkea toteutetaan tehty suunnitelma, valtion rahalla. Tämä työ on käynnissä. Kaupunki on valtion varoin palkannut kaksi kokenutta ammattilaista tekemään näitä suunnitelmia ja niiden toteuttaminen on alkanut. Kun Turussa on kaikkiaan noin 400 veteraania, työ on mittava jo kaikkien tavoittamisen osalta. Me olemme yhdistyksessä valmiit auttamaan omien jäsentemme löytämisessä.

Varsinais-Suomessa on menossa valtakunnallinen Kompassihanke. Sen tavoitteet ovat samat kuin edellä kuvatussa veteraanien palvelujen kehittämistyössä. Siis muutetaan hallintoalamaisrooli aidoksi ja suunnitelmalliseksi auttamishankkeeksi. Kun tavoitteet ovat näin samanlaiset, olen ehdottanut Kompassi-hankkeelle, että sotiemme veteraanien

auttamiseksi menossa oleva mittava työ Turussa otetaan Kompassissa pilottiprojektiksi, jolla rakennetaan toimintamalli, jota jatkossa voidaan hyväksi havaittuna ja kokeiltuna käyttää myös tulevaisuudessa suurten ikäluokkien vanhustenhuollon toimintatapana.

Ehdotukseni on otettu myönteisesti vastaan ja yhdessä Turun kaupungin kanssa viemme asiaa eteenpäin.

Olemme siis matkalla kohti kesää veteraanipalvelujen kannalta myönteisellä tavalla. Toivon, että te arvoisat veteraanit olette myös aktiivisia, sallitte kattavan palvelutarvearvioinnin teon ja otatte vastaan tarjotun avun, alkääkö vähätelkö tarpeitanne. Te olette ansainneet sen, juhluvuoden kunniaksi.

Hyvää, valoisaa ja lämmintä kesää odottaen, hyvää jatkoa kaikille lukijoille.

Pekka Paatero
puheenjohtaja



*Suomen Sotaveteraaniliiton ansio-
mitali: Petri Kosonen*



Sotaveteraanien kultainen ansiomerkki: Kauko Vikiö



*Sotaveteraanien hopeinen ansio-
merkki: Pekka Rantanen*

Pekka Paatero jatkaa puheenjohtajana

Turun Sotaveteraanit ry:n vuosikokous pidettiin helmikuun 27. päivänä 2017 seurakuntayhtymän juhlasalissa. Läsä oli 43 yhdistyksen jäsentä.

Kokouksen puheenjohtajana toimi Matti Ketola ja sihteerinä Sirpa Aaramo.

Vuosikokous aloitettiin perinteiseen tapaan laulamalla yhteisesti Silanpään marssilaulu, esilaulajana oli yhdistyksen kuoro Sotaveteraanilaulajat.

Yhdistyksen puheenjohtaja Pekka Paatero avasi kokouksen toivottaen osanottajat tervetulleiksi.

Tunnustuksena ja kiitoksena erityäin merkittävästä ja arvokkaasta työstä sotaveteraanien hyväksi jaettiin seuraavat huomionosoitukset:

Kokous kunnioitti hetken hiljaisuudella 59 viimeiseen iltahuutoon kutsutun veteraanisisaren ja – veljen muistoa.

Vuosikokousesitelmän aiheesta Suomen turvallisuuden uhat ja puo-

lustautuminen piti Porin prikaatin apulauskomentaja, eversti Petri Kosonen.

Kokous hyväksyi hallituksen kertomuksen vuoden 2016 toiminnasta, vahvasti tilinpäätöksen ja myönsi hallitukselle tili- ja vastuuvapauden vuodelta 2016. Talousarvioehdotus ja toimintasuunnitelma vuodelle 2017 hyväksyttiin. Yhdistyksen varsinaisten jäsenten jäsenmaksu on edelleen 8,50 euroa vuodessa. Tuki- ja perinneyhdistyksen jäsenten jäsenmaksu on edelleen 15,00 euroa vuodessa.

Yhdistyksen hallituksen jäsenten lukumäärä on edelleen puheenjohtajan lisäksi kuusi jäsentä ja kaksi varajäsentä.

Hallituksen puheenjohtajaksi valittiin edelleen yksimielisesti Pekka Paatero. Hallituksen puheenjohtaja toimii samalla myös yhdistyksen puheenjohtajana.

Erovuorossa olleet hallituksen jäsenet Pirkko Kuorehjärvi, Matti J

Paavola ja Reijo Rauhala valittiin edelleen hallitukseen. Hallituksen jäseninä jatkavat myös Pentti Korhonen, Kalevi Niemelä, Veikko Paltsi ja varajäsen Kauko Vikiö. Uudeksi varajäseneksi valittiin Leija Dahlgren.

Varsinaiseksi tilintarkastajaksi vuodeksi 2017 valittiin tähän asti varalla ollut HTM Veikko Kokkonen. KHT Matti Huhtala ei enää ikänsä johdosta voinut jatkaa varsinaisena tilintarkastajana. Varalle valittiin uutena KHT Jukka Kokkonen.

Yhdistyksen sääntöjen 8 pykälään hyväksyttiin muutos, jonka mukaan vuosikokous pidetään tästä lähtien huhtikuun kuluessa hallituksen määrämänä päivänä.

Vuonna 2018 yhdistys täyttää 60 vuotta.

Sirpa Aaramo

Talvisodan päättymisen muistojumalanpalvelus 13.3.2017

Tuomiorovasti Heimo Rinne

Mark. 9:17-29

Eräs mies väkijoukosta sanoi Jeesukselle: ”Opettaja, minä toin poikani sinun luoksesi. Hänessä on mykkä henki. Se ottaa hänet valtaansa missä vain. Se paistaa hänet maahan, ja hän kuolaa ja kiristelee hampaitaan ja menee aivan jäykäksi. Pyysin, että opetuslapsesi ajaisivat hengen pois, mutta ei heistä ollut siihen.”

Silloin Jeesus sanoi heille: ” Voi teitä epäuskoista sukupolvea! Kuinka kauan minun on vielä oltava teidän keskuudessanne? Kuinka kauan minun pitää kestää teitä? Tuokaa poika minun luokseni.” He toivat pojan Jeesuksen luo. Jeesuksen nähdessään henki heti kouristi poikaa, ja tämä kaatui, kieriskeli maassa ja kuolasi. Jeesus kysyi pojan isältä: ”Kuinka kauan hänellä on ollut tämä vaiva?” ”Pienestä pitäen”, vastasi mies. Henki on monet kerrat kaatanut hänet, jopa tuleen ja veteen, jotta saisi hänet tapetuksi. Sääli meitä ja auta, jos sinä jotakin voit! ”Jos voit”, vastasi Jeesus. ”Kaikki on mahdollista sille, joka uskoo.” Silloin pojan isä heti huusi: ”Minä uskon. Auta minua epäuskossani.” Kun Jeesus näki, että väkeä tuli aina vain lisää, hän käski saastaista henkeä sanoen: ”Mykkä ja kuuro henki, minä käsken sinua: lähe pojasta äläkä enää mene häneen!” Henki huusi, kouristi poikaa rajusti ja lähti hänestä. Poika jäi makaamaan elottoman näköisenä, ja monet sanoivatkin: ”Nyt hän kuoli.” Mutta Jeesus tarttui häntä kädestä ja auttoi hänet jalkalle, ja hän nousi.

Kun Jeesus sitten oli mennyt sisään ja vain opetuslapset olivat paikalla, nämä kysyivät häneltä: ”Miksi me emme kenneet ajamaan sitä henkeä pojasta? Hän vastasi: ”Tätä lajia ei saa lähtemään muulla kuin rukouksella.”

Talvisotaa seurannut rauha 13.3.1940 oli kansallemme surun päivä. Suomi oli käynyt kuluneen 105 päivän aikana kestävyksensä ääriarjoilla. Tuona päivänä siniristiliput laskeutuivat puolitankoon. Moniin lippuihin oli kiinnitetty musta surunauha. Tämä kuva on jäänyt koskettavana mieleen myös monelle meistä sodan jälkeen syntyneelle.

Meille kallein, itsenäisyys, oli säilynyt. Mutta isänmaastamme irroitettiin suurin osa Karjalaa ja muita maantieteellisesti tärkeitä alueita. Sadoiltohuansille kotinsa menettäneille se merkitsi tuntematonta evakkotietä, uuden elämän alkua vieraitten ihmisten keskellä. Raskaita aineellisia menetyksiä suurempi oli monille rakkaitten menetys sodan uhreina. Olimme maana ja kansana rikki revittyjä.

Talvisotaa on luonnehdittu kansamme yksinäisimmäksi ja jylhimmäksi kamppailuksi olemassaolonsa puolesta. Noina päivinä tulivat suomalaisille tutuiksi seuraavat paikkakunnat: Tolvajärvi, Suomussalmi, Kuusamon Raattee, Kuhmo ja Laatokan Karjala. Karjalan kannaksella puna-armeijan joukot pysäytettiin joulukuussa Mannerheim -linjalle, mutta Neuvostoliitto kaksinkertaisti tammikuussa 1940 Suomen rintaman hyökkäysjoukkonsa. Helmikuussa lakanut suurhyökkäys johti kannaksella Mannerheim -linjan murtumiseen ja suomalaisten joukkojen vetäytymiseen Viipurinlahden-Vuoksen tasalle. Yksin jääneenä kohdallamme toteutui psalmin 75 (7-8) sanat: ”Ei idästä, ei lännestä, eikä autiomaastakaan tule ketään, joka heidät korottaisi. Kun Jumala käy tuomitsemaan, hän korottaa ja hän alentaa.”

Noina vaikeina aikoina tässä maassa elettiin herkillä tunnolla Jumalan edessä. Rukous, avunhuuto Jumalan puoleen nousi niin kodeissa kuin korsuissa. Ja tämä kansa sai avun. Se sai lujan yksimielisyyden, talvisodan hengen, jonka varassa kestiin. Suomi säästyi miehitykseltä ja säilytti itsenäisyytensä ja vapautensa yhtenä harvoista Euroopan maista. Oli tapahtunut suoranainen ihme. Pieni kolmimiljoonainen kansa saattoi jatkaa elämäänsä.

Tälle viikolle omistettu evankeliumi kertoo meille myös ihmeestä. Siinä kerrotaan isästä ja hänen sairaasta pojastaan. Tämä isä oli eräänlainen omaishoitaja. Läheisen sairaus ei sitonut vain sairaan lapsen elämää, vaan myös hänen perheensä elämää. Sairaana rinnalla oleminen vaatii paljon voimia ja rakkautta. Emme voi olla ihailematta aviopuolisoa, joka omista vaivoistaan huolimatta jaksaa uskollisesti hoitaa sairastavaa elämäkumppaniaan. Mutta myös auttajan on saatava tukea ja apua jaksakseen. Silloin pienikin hetki vain itseä varten tuo uusia voimia.

Mutta aina eivät auttajatkaan pysty auttamaan. Sairaana pojan isä joutui kohtaamaan oman hätänsä lisäksi myös auttajien avuttomuuden. Hän puhui asiasta ensin Jeesuksen opetuslapsille. ”Pyysin, että opetuslapsesi ajaisivat hengen pois, mutta ei heistä ollut siihen.” Myöhemmin opetuslapset kysyivät Jeesukselta, miksi he eivät kenneet auttamaan, ja saivat vastaukseksi: Tätä lajia ei saa lähtemään muulla kuin rukouksella. Näillä sanoilla Jeesus osoitti, että auttajan tärkein voimavara on Jumalassa. Ei tarvitse kyetä auttamaan omien voimien varassa. Ne ehtyvät nopeasti. Sairaana omaisen tai ystävän ja hänen hätänsä saa kantaa uskon rukouksessa Taivaallisen Auttajan eteen.

On erittäin hieno asia, että Turun kaupunki on Suomen 100 -vuotisjuhlavuoden kunniaksi organisoinut toimintaohjelman, jonka aikana pyritään tavoittamaan kaikki turkulaiset veteraanit ja kartoittamaan heidän palvelutarpeensa. Kaikille veteraaneille on tarkoitus tehdä henkilökohtainen palvelusuunnitelma. Tämä on tärkeää ja tarpeellista. Mutta tärkeää on myös se, että me muistamme veteraanejamme ja heidän puolisoitaan kuten tänään täällä kirkossa kiitollisin ajatuksin ja myös rukouksin. Suomen juhluvuosi velvoittaa meitä kaikkia myös tähän.





Talvisodan päättymisen 77-muistopäivän kirkkojuhlassa Laivaston soittokunta ja Turun Sotaveteraanilaulajat.

Sain viime viikolla olla matkalla Pyhässä maassa. Jerusalemin ja Gennesaretin järven maisemat ovat puhuttelevia paikkoja. Getsemani, Golgata ja Puutarhahauta nostavat uskomme keskeiset asiat konkreettisesti esille. Galileassa puolestaan puhuttelevat Autuoksien vuori, Jeesuksen asuinkaupunki Kapernaum sekä Gennesaretin järvi. Myös käynti Golanilla ja Libanonin rajalla puhuttelevat omalla tavallaan. Onhan näillä seuduilla palvelleita suomalaisia rauhanturvaajia jo hyvin paljon. Tahdon tuoda teille erityisen tervehdyksen Gennesaretin järven rannalla sijaitsevasta Tiberiaan kaupungista. Siellä on asunut Israelin armeijan eversti Jakob Hartmanin, ”Kuuden päivän sodan” ja Jom Kippur sodan veteraani. Sotilasuransa jälkeen hän piti Tiberiaassa hotellia. Tässä hotellissa on niin sauna kuin suomalainen puukokkoelämäkin. Mutta erikoiseksi tämän juutalaisen, Jumalaan uskovan miehen ja arvostetun sotilaan teki hänen valtava kiinnostuksemme meidän talvisotaamme tai niin kuin hän itse sanoi ”talvisodan ihmeeseen”. Hän oli varma, että Jumalan avulla tuollainen ihme oli ja on aina ollut mahdollinen. Mutta se tarvitsee myös tekijänsä. Tällä eversti tarkoitti teitä, arvoisat sotiemme veteraanit.

Teidän kunniaksenne Jakob Hartman on pystyttänyt hotellinsa kattotasanteelle suomalais miehille omistetun ”tuntemattoman sotilaan patsaan”. Patsas koostuu suomalaisten sotilaspolkupyörien vanteista, puhki kuluneesta pikakivääristä ”Emmasta”, rikki ammutusta sotilaskypärästä ja tekstistä, jossa kerrotaan

talvisodan ihmeestä ja sen hinnasta. Muistolaatassa lukee: ”Shalom haverim”, ”rauhaa teille”.

Tätä Jumalan rauhaa, hänen siunaustaan ja varjelustaan me jokainen tarvitsemme. Jumalan hyvää hoitoa ja varjelista olemme myös saaneet. Saamme viettää kansakuntamme juhluvuotta kiitollisina Jumalan johdatuksesta ja Hänen huolenpidostaan. Vallitkoon keskuudessamme rauha ja sovinto ja siunatkoon meitä kaikkivaltias ja armollinen Jumala Isä ja Poika ja Pyhä Henki.

Puhelinhaastattelun tulos: Yhdessä on tehtävä palvelusuunnitelmia

Turun Sotaveteraanien Tuki- ja perinneyhdistys ry. on viime vuoden lopulla tehnyt Turun Sotaveteraanit ry:n veteraanijäsenien puhelinhaastattelun. Tavoitteena oli selvittää, miten veteraanimme voivat, miten he asuvat ja mitä apua he mahdollisesti tarvitsevat. Tämä on tärkeää saada tietoon, koska veteraanien keski-ikä on jo lähes 92 vuotta ja tänä vuonna Suomi 100 juhluvuoden kunniaksi tulee merkittävä valtion lisämääräraha veteraanien kotiin annettaviin palveluihin.

Haastateltavia veteraaneja oli yhdistyksen jäseninä kaikkiaan noin 280. Näistä puhelintieto puuttui 37 veteraanilta. Lisäksi monien sairaalassa tai hoitokodeissa olevien veteraanien sairaus ja huono kunto oli tiedossa eikä heitä voitu haastatella. Miesveteraaneja on puhelimitse yritetty tavoittaa yhteensä 143 henkilöä ja naisveteraaneja 108 henkilöä. Vähemmän kuin puolet on puhelimitse suoraan tavoitettu. Kaikkiaan tavoitettiin ja haastateltiin 103 veteraania, joista naisia oli 42 ja miehiä 61.

Turun Sotaveteraanien yhdistyksen tiedoissa on paljon vanhoja lankapuhelimeja, jotka ovat poistuneet käytöstä. Useat puhelinnumerot ilmoittivat heti, että numero ei ole enää käytössä. Eräissä tapauksissa vastaajana on ollut veteraanin puoliso tai lapsi ja muutamissa tapauksissa on heti voitu todeta, että ao. veteraani on palvelukodissa tai hoitokodissa. Useat näistä ovat kuitenkin itse vastanneet. Veteraanien taivottamiselle on menossa viimeinen tilaisuus. Iäkkäistä veteraanijäsenistämme on joulukuun 2016 alusta helmikuun puoleenväliin mennessä kuollut 14 henkilöä.

Enemmän kotiapua

Tämä puhelinhaastattelukierros todisti myös sen, että iäkkäiden vete-

raaniemme asumistilanteen ja palvelutarpeen kunnollinen selvittäminen edellyttää yhdessä veteraanin kanssa tehtävää henkilökohtaista hoito- ja palvelusuunnitelmaa. Tämä onkin vaatimuksena kotiin annettavien veteraanipalvelujen valtion määrärahojen käytölle. Turun kaupunki on valtion määrärahan turvin palkannut lisätyövoimaa kaikkien turkulaisten veteraanien tavoittamiseksi ja palvelusuunnitelmien tekemiseksi tämän juhluvuoden aikana.

Haastateltujen veteraanien ikähaarukka on 88 – 100 v. Keski-ikä on yli 92 vuotta. Oma kerrostaloasunto on asumismuotona yhteensä 57 veteraanilla. Omakotitalossa tai rivitalossa asui 13. Palvelutalossa, hoitokodissa tai vanhainkodissa asui haastatelluista 33. Kolme oli haastattelun aikana sairaalahoidossa. Puhelimitse tavoitetuista veteraaneista liki 70 prosenttia asui vielä kotona. Monista haastatelluista kävi kuitenkin ilmi, että huonon kunnon tai liikkumisvaikeuksien takia kotona selviytyminen on vaikeaa ja enemmän kotiapua tarvittaisiin.

Vähästä ei valiteta

Veteraanimme ovat tottuneet pärjäämään omin avuin eivätkä vähästä valita. Siitä kertoo paljon vastaus kysymykseen: Oletko tyytyväinen asuntoosi? Täydet 100 ilmoitti olevansa asuntoon tyytyväinen. Vain kaksi sanoi olevansa tyytymätön ja kummankin palvelukodissa asuvan naisen tyytymättömyyden syynä oli oma huono kunto. Useat veteraanit jaksavat sinnitellä kotonaan ja hoitavat asioitaan omatoimisesti. Eräskin yli 90-vuotias miesveteraani asuu omakotitalossa ja kertoi vielä itse kolaavansa talvella lumet pihalta.

Palvelutaloissa asuvat veteraanit olivat pääasiassa tyytyväisiä asumiseensa ja palveluihinsa. Turku-



laisten veteraanien asumisessa ei ollut pahoja puutteita. Vielä kotonaan asuvien veteraanien vanhoissa asunnoissa on kuitenkin peruskorjauksen sekä elämistä ja liikkumista helpottavien muutosten ja apuvälineiden tarvetta. Muutama haastatelluista kertoikin kotona kaatumisten ja omakotitalon portaista putoamisen aiheuttamista loukkaantumisista. Niistä ainakin osa olisi estetty liikkumista turvaavilla kaiteilla ja muutoksilla.

Puolet toimii tyydyttävästi

Omaa toimintakykyään kotona piti hyvänä 27 vastanneista. Tyydyttävästi katsoi kykenevänsä toimimaan noin puolet, 49 veteraania. Huonona piti toimintakykyään 26 veteraania. Ulkoilumahdollisuuden koki hyvänä kolmasosa (33), tyydyttävänä runsas kolmasosa (35) ja huonona vajaa kolmasosa (31) veteraaneista. Yksinäisyys ja yksin asuminen koetaan usein pahimpana asiana. Kun terveys ja aistit heikentyvät ja liikkuminen kotona vaikeutuu, kotiapua ja

seurustelukumppania kaivataan. Ulkoilussa ja kauppakäynneillä tarvitaan apua ja saattajaa. Tukiystäviä tarvitaan lisää. Erityisesti naiset ovat jääneet yksin. Haastatellut 42 naisveteraania olivat kaikki yksinasuvia. Miesveteraaneista asui vielä puolisonsa kanssa 22 vastanneista. Yksinään asui 34 miesveteraania. Apua ja tukea tarvitsevana ryhmänä tulivat esille myös sellaiset veteraanien lesket, jotka veteraanipuolison kuoltua ovat jääneet veteraanituen ja palvelujen ulkopuolelle.

Veteraanikuntoutuksessa oli viime vuonna ollut 41, joista miehiä 24 ja naisia 17. Yli puolet eli 55 veteraania ilmoitti, ettei ollut käynyt veteraanikuntoutuksessa. Yhteensä 30 ilmoitti, että oli ollut veteraanikuntoutuksessa viimeksi yli 2 vuotta sitten. Laitoskuntoutuksessa oli viimeksi ollut lähes puolet vastanneista, yhteensä 48. Avokuntoutuksessa käyneitä oli 32 ja kotikuntoutusta saaneita 15 veteraania.

Kotikuntoutusta saatava lisää

Kun kysyttiin kuntoutustarvetta ja mitä kuntoutusta toivot saavasi tänä vuonna, oli selvänä tuloksena se, että tarvitaan lisää kotikuntoutusta, fysioterapiaa, jalkojen hoitoa ja kotiapua (siivousta, ikkunanpesua, ateriapalveluja). Vastanneista 46 (miehiä 32 ja naisia 14) toivoi kotikuntoutusta, 15 avokuntoutusta ja enää vain 11 (miehiä 3 ja naisia 8) laitoskuntoutusta. Ympäri vuorokautisessa hoidossa tai sitä odottamassa oli yhteensä 8 veteraania, joista miehiä 3 ja naisia 5. Panostus kotiin tuotaviin palveluihin vastaa täysin haastattelun viestiä.

Laitoskuntoutukseen ei enää kyetä menemään, mutta avohoidon

kuntoutuspalvelut ja ennen muuta kotiin annettavat palvelut koetaan tarpeellisiksi ja tärkeiksi. Näistä pääasiallisina nousivat esille kotikuntoutuksen, fysioterapian ja jalkahoidon palvelut sekä siivous ja kotiin tuotavat ruokapalvelut. Puolison läsnäolo oli monelle se tärkein asia. Yksin jääminen yhdessä terveyden heikentymisen ja liikkumisen vaikeutumisen kanssa taas oli se pahin asia. Seurustelukumppania kaivataan. Oma ystäväpalvelumme sai kiitosta. Monilla ovat lapset ja lähiomaiset tukena ja auttamassa. Ulkona liikkumiseen ja asioilla sekä kaupassa käynteihin tarvitaan yhä enemmän apua. Rollaattoria ilmoitti käyttävänsä 40 (miehiä 21 ja naisia 19) veteraania. Viidellä oli käytössä myös pyörätuoli. Monet käyttävät liikkeessään myös keppiä tai sauvoja.

Yhteistyötä Turun kanssa

Yhteen vetona voidaan todeta, että puhelinhaastattelut ovat saaneet erittäin hyvän vastaanoton veteraanien taholta. Yhteistyössä Turun kau-

pungin kanssa voimme osaltamme auttaa kaikkien veteraanijäseniemme tavoittamista henkilökohtaisten palvelusuunnitelmien laatimiseksi. Turun kaupungin veteraanipalvelut olivat useimmille tuttuja ja myös käytettyjä. Viime joulun ruokapaketti sai kiitosta. Oli selvästi havaittavissa, että Turun kaupungin yhteydenottoa veteraaneihin päin odotetaan ja arvostetaan.

Turun kaupungilla on parempi mahdollisuus tavoittaa kaikki veteraanit viranomaistietojen pohjalta. Vielä kotonaan asuvat iäkkäät veteraanit ja heidän puolisonsa tarvitsevat kotipalveluja, kotihoitoa ja kotikuntoutusta. Kotona selviytyminen omatoimisesti on heille se tärkein asia. Juhlavuoden veteraanimäärärahalla voidaan auttaa vielä monia veteraaneja. Esitän lopuksi parhaimmat kiitokseni kaikille Teille, jotka teitte tämän veteraanihaastattelun mahdolliseksi. Hyvää Suomi 100 juhluvotta! Siitä kuuluu Kiitos Veteraaneillemme!

Risto Kapari, puheenjohtaja, Turun Sotaveteraanien Tuki- ja perinneyhdistys ry.



"Kuusitoistavuotinaan jatkosotaan"

Sotaveteraani Kelpo Lehdon muistelu kuunteleva huomaa seuraavansa turkulaisten poikien poikien sotataivalta. Usein toistuvat toteamukset, hän oli koulukaverini, naapurin poikia.

- Olin 14 vuotias kun talvisota syttyi. Me Turun lyseolaiset tunnistimme tapahtuneen suureksi vääryydeksi. Talvisota herätti monella tavalla; miten voi 180 miljoonainen kansa hyökätä reilun kolmen miljoonan asukkaan maahan.

- Me pidimme tapahtunutta suurena vääryytenä. Pojat liittyivät suojeluskuntaan, johon perustetussa alokaspatterissa ryhdyimme toimimaan. Kuuntelimme luentoja, osallistuimme innokkaina harjoituksiin.

- Lopulta kuului 1/Kevytpatteristo neljääntoista. Kun jatkosota alkoi, meidät siirrettiin Riihimäelle, josta matka jatkui Laatokan Karjalaan. Autovetoinen patteristo oli hyvin lähellä hyökkäysjoukkoja. Ensimmäisenä taistelupäivänä kaatui päällikkömme luutnantti Uolevi Harkola ja kaksi nuorta, heistä toinen 16 vuotias ja toinen juuri seitsemäntoista täyttänyt.

- Isäni kysyikin kirjeessään, että haluatko jo tulla pois rintamalta. Vastasin, että en missään nimessä.

- Sortavalan valtauksen jälkeen tuli kuitenkin määräys että kaikki 17 ja alle 17 vuotiaat siiviiliin.

- Kun tulin Turkuun ilmoittauduin Suojeluskuntapiiriin ja sanoin, että olen valmis lähtemään takaisin. leimat paperiin ja heti komennus Ruokajärvelle. Olin siellä 13.10. -41 asti, tuli ylipäällikön päiväkäskyn, jolla kaikki alle 18 vuotiaat vapautettiin.

- Maaliskuussa -43 olin mukana kutsunnoissa. Lopulta päädyin tykistökoulutuskeskukseen Riihimäelle ja sairaalaan. Olin kovassa kuumeessa, viikon lähes tiedottomana sairaalassa; oi, voi Lehto', oletko jo herännyt, pääsi lääkintäkapteeni vihdoin kysymään.



Kyllä tämä oli yli seitsemänkymmentävuotta sitten paljon kevyempi; Kelpo Lehto, kokeilee yhdistyksen perinnehuoneessa konepistoolia.

- Sain kahden viikon loman ja siten takaisin yksikköön, sotatoimiin.

- KTR 5:ssä olin tulenjohton tähtystäjänä. Sodankäynti oli todellista korpisotaa, välimatkat olivat pitkiä.

Rauhankadun poikia oli useampia-kin samoilla rintamalohkoilla.

Kelpo Lehto muistelee vuorolomalla käydessään havainneensa, että kotirintamalla oli ruokapulaa.

- Meillä tuo ruokapuoli oli aika hyvin hoidettu.

Helmikuun lopulla - 44 tuli komennus Karhumäkeen, josta siirto Jauhivaaraan.

Palkintomatka jäi tekemättä

- Sain partiomuonapakkauksen, jossa oli argentiinalaista lihaakin. Jouli-vaaran tukikohdassa komensi luutnantti Lauri Törni; tuossa on korsu, tuolla savusauna. Siellä tuli vastaan kaveri kansakoulusta. Kosti Kaisla.

- Teimme pitkiä, rasittavia matkoja. Meille luvattiin palkintomatka Kisin saarelle, mutta se matka on vielä tekemättä, emme ehtineet ennen suurhyökkäystä.

- Kesäkuun kymmenentenä sain määräyksen lähdöstä takaisin yksiköön. Aarno –tukikohta oli vaarallinen, alkää vain nostako päättä, meitä opastettiin. Minut lähetettiin käymään toisessa Lämsän tukikohdassa ja neuvottiin käyttämään kiertotietä. Meni n lyhyempää, havaitsin, että nyt tuolla on joku liikkeellä. Las-kin muutaman sarjan konepistoolilla, liikkuja katosivat ja lopulta päällikkö Paavo Kairinen kiitti, että hyvä kun huomioitte.

Kelpo Lehto muistelee, että JR 35 vetäytyi Maaselältä suunnitellusti Tolvajärven Aittojoelle.

”Kyllä tämä elättää”

- Siviiliin tuli joulukuun lopulla. Aikomus oli aloittaa opiskelu, mutta isä sanoi, että tähän, sinähän olet ollut kirja- ja paperiliikkeessä lapsenakin. Turha sinun on mihinkään lähteä, kyllä tämä liike sinut elättää.

- Ja niin elättikin, yrittäjä olin kesäkuun 2009 kesäkuun loppuun.

- Sota-ajan vapaaehtoisten keskuudessa oli hyvä henki; me yritimme aloittaa vuonna 1946 kokoontu-

miset, mutta silloin meille vihjattiin, ettei tuollainen ole sopivaa. Vuonna 1972 Gunnar Rinne tuli liikkeenä ja pyysi, että perusta sinä meile yhdistävä ryhmä. Niin sai alkunsa

Oravapatteri, !/Kevyt patteristo neljäntoista Kilta. Olen hoitanut siitä lähtien killan asioita; kokoonnumme joka kuukauden ensimmäisenä maanantaina



Turinatuokio Poijussa,, kutsuu Oravapatteri –kilta kuukausittain. – Tyttölyseon pihalta lähdimme, kertovat patterilaiset ja nyt on tärkeää tavata täällä muistelemassa.

Oravapatteri iltapäiväkahvilla; Helge Jalava. Birger Häggström, Pentti Trennefalk ja Kelpo Lehto.

Oravapatterin pojat iltapäiväkahvilla

Heinäkuun puolivälissä 1941 7. taisteluosaston yhtenä joukkona toimi Kevyt Patteristo 14, joka oli perustettu Turussa kesäkuussa 1941. Sieltä patteristo oli siirtynyt varmistamaan 22.6. alkaen Ahvenanmaata, mistä se palasi takaisin Turkuun 7.7. Taival jatkui sotilasjunakuljetuksena 8.-13.7. Riihimäen kautta Tohmajärvelle, missä se määrättiin 7.Divisioonan tukipatteristoksi.

Patteriston kokoonpano poikkesi tavanomaisesta, sillä sen 1.Patterin miehistö oli koottu suojeluskunnassa koulutuksensa saaneista vapaaehtoisista 15-19-vuotiaista koulupojista. Nämä eivät siis olleet

vielä suorittaneet varusmiespalvelusta. 1.Patterista käytettiin nimeä Oravapatteri. Alun alkaen patteri oli muodostettu syksyllä 1940 testien ja haastattelujen jälkeen Turun Sanomien lehti-ilmoitukseen vastanneista pojista. Koulutus alkoi syksyllä, ja jo kevättalvella 1941 harjoitettiin tykkien suuntaamista, ammuntojen laskemis- ja mittaustehtäviä sekä viestitoimintaa. Alkukesällä 1941 alaikäiset pojat kysyivät ja saivat vanhemmiltaan luvan lähteä sotatehtäviin. Liikekannallepanossa 1.Patteri perustettiin Turun Tyttölyseola, ja sen vahvuus oli 126 henkilöä, joista alle 18-vuotiaita oli 46.

Osana 7.Divisioonan hyökkäystä Jänisjärven Lähteenselässä 18.7. patteri osallistui ensimmäistä kertaa varsinaiseen tulitoimintaan taistelukranaatein, kun vihollinen oli saatettu suljettua ns. Soikiomottiin Häme-koskella. Oravapatteri sai kiitokset nopeasta ja tarkasta tulituesta.

Oravapatteri osallistui Sortavalan kaupungin valtaustaisteluun sekä osana 10.Divisioonaa sotatoimiin Karjalan Kannaksella. Syyskuun lopulla 1941 kaikki alle 19-vuotiaat vapaaehtoiset tykkimiehet kotiutettiin. Oravapatteri alkuperäismuodossaan lakkasi olemasta..



Sodan jälkeen moottoritorpedoveneet muutettiin tykkiveneiksi. Lai-vasto luopui Taistoista 1960-luvun

puolivälissä ja suurin osa myytiin yksityiskäyttöön. Taisto 4 myytiin partiolippukunta Sinikotkille, nyt nimenä Neptunus.

Taisto 3, Tyrsky, on merikeskus Forum Marinumissa.

”Hurjalla vauhdilla Suomenlahdella”

Taisto-luokan moottoritorpedoveneellä palveli kesällä 1944 turkulainen Osmo Tarmi.

- Kutsunnoissa kerroin että koneet kiinnostavat kovasti. Alakaskoulutuksen päätyttyä sain määräyksen matkustaa Virolahdelle ja ilmoittautua siellä torpedoveneen päällikölle. Kun sitten lähestyimme emälaivan ankkuripaikkaa huomasimme polun vieressä jäniksiä. Ajattelimme, että nyt ilahduttaa kokkia ja pyydystimme jänikset. Iloisina veimme saaliin emälaivalle; kokki suuttui silmittömästi. olimme tappaneet hänen kaniininsa, jotka olivat laiduntamassa lähimetsässä.

Osmo Tarmen sotakuukausista kerrotaan Forum Marinumin julkaisemassa kirjassa ”Taisto-luokan moottoritorpedoveneet”.

- Omat kokemukseni ovat lyhyeltä ajalta. Tuntuu siltä, että pääsimme vähemmällä kuin pojat vaikkapa jalkaväen puolella. Kun kuuntelee kertomuksia Kannakselta, täytyy myöntää, että paljon pahempaa siellä oli.

Mutta Forum Mariumin kirjan mukaan haasteita riitti Osmo Tarmilla konehuoneessakin; partiomatkojen rasituksiin vetoamalla haettiin miehistölle lisämuona-annoksia.

”Konehenkilökunta joutuu erittäin hankalissa olosuhteissa ahtaassa konehuoneessa, huonossa bensiinihöyryjen ja pakokaasujen kyllästämässä ilmassa jatkuvasti mitä suurimmalla valppaudella seuraamaan lukuisia mittareita ja käskynvälittimiä.”

Valppaudesta riippuu koko mtv-toiminnan menestyksellisyys todetaan myönteiseen tulokseen vie-

neessä vetoomuksessa.

Torpedoveneiden emäluksena ollut von Döbeln huolehti Uuraassa muonituksesta, mutta kun tukikohdasta oli luovuttava, veneet hajautettiin eri saariin. Ruokaa valmistettiin usein nuotiolla. Osmo Tarmi muistelee Ots-nimisen virolaisen onnistuneen kokkaamaan maukkaimpia annoksia heinä-elokuussa 1944 Tuuholmassa.

Ahdasta ja hirveä meteli

Yölliset partiomatkat olivat rasittavia. Päivisin pojat yrittivät levätä, mutta veneen huolto oli välttämätöntä, etenkin konemiehet joutuivat varmistamaan veneiden ajokuntoi-

suuden.

Konehuoneet olivat ahtaita ja meteli kova. Osmo Tarmi sanookin tänään, että silloin taisi kuulon heikkeneminen alkaa.

- Taistelutilanteissa ajettiin kovalla nopeudella, vene teki äkkikäännöksiä, joten konehuoneessa oli pakko olla tarkkana. Eikä konemies oikeastaan tiennyt tilanteesta ulkona mitään; hetkittäin kuului ammuntaa ja räjähdyksiä.

- Pitempien partiomatkojen aikana konehuoneessa voivat nukkua ne, joilla oli hyvät unenlahjat tai eivät välittäneet kovasta metelistä.

Korttipelillä koiravahtiin

Veneillä partioitiin öisin ja päivisin huollettiin, mutta jäihän vapaa-aikaakin. Uraassa pojat lähtivät paikallisten nuorten nurkkatansseihin. Sota-aikana tanssiminen oli kielletty, mutta eihän salahipoista kukaan tiennyt.

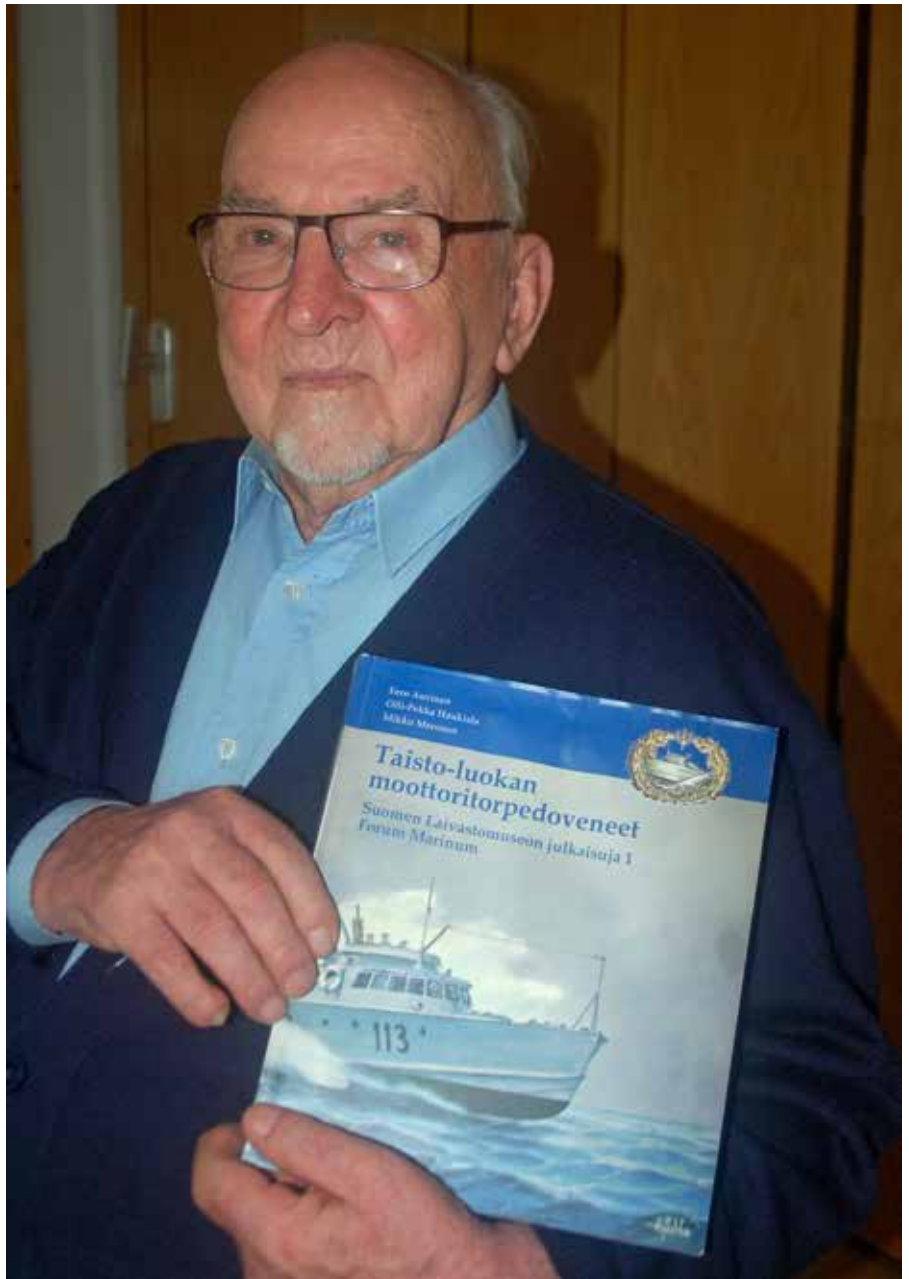
Osmo Tarmi kertoo muistelmakirjassa alkoholin salakuljetuksen ja – polton olleen rannikolla tavallista.

- Alkoholia oli saatavissa jonkin verran, mutta eihän minulle tarjottu, oli vasta 17 vuotias. Miehet tekivät kiljua sokerista ja limpusta. Minäkin annoin sokeriannokseni, vaikkain itse saanutkaan maistiaisista.

- Heinä-elokuussa 1944 Tuuholman veneet olivat kiinnitettynä saaren rantoihin, tekemistä ei ollut paljoakaan. Päiviä kulutettiin korttipelaten. Minä tai veneen päällikkö hävisi. Päivärahat menivät korttipöydässä. Lisäksi pelattiin vartiovuoroista, minä hävisin ja jouduin ottamaan koiravahdin aamuyön tunteina.

Osmo Tarmen ensimmäinen tapaminen kokin kanssa päättyi ikäviin nuhteisiin, mutta myöhemmin hän pääsi auttamaan.

- Saarien ja rannikon metsistä poimittiin marjoja ja sienä. Uraassa oli kalastettu verkoillakin, mutta Virolahdella oli erinomaiset kirkkaat tuulastusvedet. Haukia yritettiin ampua kivääreillä onnistumatta, mutta käsikranaatilla saalis oli taattu.



Osmo Tarmi kertoo sotakuukausista ja esittelee Forum Marinumin julkaisemaa kirjaa Taisto-luokan moottoritorpedoveneistä.

Kerro mitä olet tehnyt

Rauhan tullessa Osmo Tarmi tuli Turkuun Suomen Joutsenelle.

- Siviilin lähdön koettaessa minut lähetettiin ilmoittautumaan Helsingissä. Menin innokkaana hakemaan papereita, mutta tyrmäys tuli; ei teitä ole olemassakaan menkää takaisin Turkuun. No minä palasin Turkuun ja saman tien Helsinkiin; siellä asiat on hoidettava.

- Menin Helsinkiin ja sanoin että nyt on paperi saatava. Virkailija sanoi taas ettei täällä on mainintaakaan

Osmo Tarmista, mutta jo pakko on niin tehdään paperi, kerro mitä teit sotakesänä.

- Ja minä kerroin; moottoritorpedoveneellä olin ja koko ajan konehuoneessa, välillä ajettiin hirmuisen kovaa ja sitten pysähdyttiin. Sain paperin, tulin Turkuun ja siviiliin.

Nyt Osmo Tarmio osallistuu aktiivisesti Turun Sotaveteraanien toimintoihin.

- Sotaveteraanilaulajissa olin ollut mukana lähes perustamisesta lähtien, en vielä ensimmäisessä tapaamisessa, mutta toisesta lähtien innokkaana.



Maukasta keittoa



Sotaveteraanien muonitusjaosto on myynyt hernekeittoa vuodesta 1976 alkaen. Yli neljäkymmenen vuoden ajan on hankittu varoja veteraanien kotitukeen, kotona asumista mahdollistaviin palveluihin. Tänä vuonna aloitti kauppatorilla jo helmikuussa. Tykki tyhjentyi nopeasti, joten Sotaveteraaniviikon tapahtumiin liitetyn myynnin toriasemaan ajettiin kaksi soppatykkiä. Sopparyhmä vakuuttaa maun vain parantuneen vuosi vuodelta, jono osoittaa ostajien olevan samaa mieltä.

Muonitusjaoston vuosiohjelmaan on vakiintunut myös joulupuuron jakelu Raision Myllyssä.



Nostalgiaa konserteissa

Turun Sotaveteraanisoittajat ovat musisoineet ahkerasti. Kuva on viime marraskuulta Heikkilän sotilaskodista, missä viikonlopun kahdessa konsertissa esitettiin täysille saleille katsaus maan vanhimman radio-ohjelman, Lauantain toivottujen, ohjelmistoon. Nostalgiaa lisäsivät Sointu-Siskot eli turkulaissarukset Emmi Välke, Eevi Pulli ja Elviira Pulli, joiden esitys toi elävas-

ti mieleen suosittun Harmony Sisters –tertsetin.

Konsertin ohjelmasta tuli niin suosittu, että orkesteri on esittänyt saman ohjelman tämän vuoden puolella Maskussa ja Liedossa.

Kuluvan kevään aikana Turun Sotaveteraanisoittajat vierailee lukuisissa palvelutaloissa ja vanhainkodissa

esittäen perinteisiä sotaveteraanimuistoihin liittyviä säveliä.

Myös syyskaudelle on jo sovittu lukuisia esiintymisiä. Niistä ja orkesterista muutenkin löytyy lisätietoa, kun klikkaat Turun sotaveteraaniihdistyksen sivulta Orkesteri –kohdan. Myös haulla www.perinneorkesteri.fi löytää Turun Sotaveteraanisoittajien omalle sivulle.



Toiminnanjohtajan tuolilta

Hyvät Veljesviestin lukijat

Itsenäinen Isänmaamme täyttää 100 vuotta, kuten kaikki hyvin tiedämme. Myös Suomen Sotaveteraaniliitto täyttää siinä sivussa 60 vuotta. Tämä juhlavuosi ei olisi mahdollinen ilman veteraanien uhrattua taistelua sotavuosina ja työtä niiden jälkeen aikana, jolloin maa rakennettiin tuhasta siihen kukoistukseen, missä me nyt elämme.

Minulla on henkilökohtaisesti se tilanne, johtuen vanhempieni eri-ikäisyydestä, että sekä oma isäni että äitini isä, siis pappani, olivat kumpikin sotaveteraaneja, pappi myös sotainvalidi, toinen käsi jäi Talvisodassa Kärstilänjärven maisemiin. Tästä päivästä katsottuna menetin heidät molemmat aivan liian aikaisin, ja molempien kohdalla jäi paljon kysymättä.

Vaikka siis oma isäni ja pappani olivat olleet sodassa, ja vaikka sodista ei maailmanhistorian mittapuulla niin kauaa ole, on minun vaikea muiden ikäisteni tavoin ymmärtää sota-aikaa: sen merkitystä ja sitä, millaista se on ollut. Voin vain ajatella, mitä veteraanisukupolvi on joutunut kestämaan. Viimeisten vuosien työ on ollut suuri siunaus: tuskin millään muulla tavalla veteraaniasia olisi tullut niin lähelle, vaikka tämä asia olikin monella tavalla mukana elämässäni jo ennen näitä työvuosia. Näiden vuosien aikana veteraanityö on tullut kohti, kohti sydäntä ja siihen on pitänyt paneutua kokonaisvaltaisesti.

Niin. Mitä jos veteraanit eivät olisi puolustaneet maataamme? Millainen maailma olisi vastassamme?

Joku on joskus kirjoittanut:

- Veteraania on kiittäminen, ei pappia, että meillä on uskonnonvapaus.
- Veteraania kiittäminen, ei toimittajaa, että meillä on sananvapaus.
- Veteraanin ansiota on, ei järjestöjohtajan, että meillä on vapaus kokoontua yhteen.
- Veteraanille kiitos, ei lakimiehelle, että meillä on mahdollisuus käydä tasavertaisesti oikeutta.
- Veteraanille kiitos, ei poliitikoille, että meillä on äänioikeus demokraattisissa vaaleissa.

- Veteraania kiittäminen, ei markkinavoimia, että siniristilippu heiluu itsenäisessä ja vapaassa maassa.

Näiden totuuksien äärellä hiljentyä. Tietäen sen, millaisia voimia vastaan taistelimme, millaista totalitaarista järjestelmää vastaan, yhteiskuntamme olisi tänä päivänä aivan toisenlainen, jos maamme olisi vallattu. Se vapaus mikä meillä tällä hetkellä, se että Suomi on ollut demokratian ja kehityksen kärkeä, on edeltävien sukupolvien ja veteraanien ansiota.

Jos ei olisi tehty mitä piti, kun käsky kävi ja jos ei olisi lähdetty, silloin tuskin tätäkään julkaisua tehtäisiin. Suurin kiitos heille joille se kuuluu: he jotka taisteluiden jälkeen lepäivät ja heille, jotka keskellämme vielä taisteluista muistuttavat.

Veteraanijärjestöt ovat, Turun Sotaveteraanit yhtenä heistä, vuosikymmeniä pitäneet yllä veteraanien



asiaa ja vaalineet edellä mainittua: muistuttaneet siitä, mitä etuoikeuksia sota-ajan uhraukset ovat meille tuoneet. Järjestöt ovat huolehtineet veljistä ja sisarista, tehneet sitä sydämellä ja suurella velvollisuuden tunnolla. Tätä työtä ei mikään muu taho olisi voinut tehdä. Se työ ei ole mennyt hukkaan.

Toivotan Turun Sotaveteraanien jäsenkunnalle ja kaikille tämän lukijoille Hyvää kaksinkertaista juhlavuotta, Itsenäinen Suomi 100 ja Suomen Sotaveteraaniliitto 60.

Osmo Suominen
toiminnanjohtaja

Laulaen uskoa tulevaan

- Turun Sotaveteraanilaulajat pyrkivät tänä päivänä tuomaan esille yhteislaulun perinnettä; kuorolaiset toivovat nuortenkin huomaavan, että sota-ajan laulut ovat vaalittavia, arvokkaita muistoja, vetosi Turun Sotaveteraanilaulajien Kalevi Niemelä maaliskuussa Turun Sanomissa.

- Sotavuosina laulut levisivät hitaasti radion ja painetun median sekä lauluvihkojen välityksellä. Kappalet opeteltiin ulkoa ja sopivassa tilaisuudessa laulettiin yhdessä. Ehkä musiikissa ei ollut samoja hienouksia kuin tämän ajan teknisissä tuotteissa, mutta ne ovat sota-ajan iskelmiä. Sisältö on yksinkertainen, se tuo viestin toivosta parempaan tulevaisuuteen.



Kalevi Niemelä vetoasi nuoriin, yhteislaulussa mukana olleet esittivät toivomuksia uusista lauluhetkestä.

Eino Tirronen in memoriam

Eversti Eino Osvald Tirronen kuoli kotonaan Turussa helmikuun 10 päivänä 2017. Hän oli syntynyt Pielisjärvellä 21.5.1921. Tirronen suoritti varusmiespalveluksen jatkosodan aikana ja osallistui taisteluihin Syvärillä JR44:n joukoissa ensin konekivääriryhmän johtajana ja upseerikurssin jälkeen joukkueenjohtajana. Vuonna 1943 alkanut merikadettikurssi keskeytyi kesän 1944 torjuntataisteluiden ajaksi ja loppui vasta 1945. Siinä välissä luutnantti Tirronen oli ehtinyt haavoittua torjuessaan saksalaisten hyökkäystä Suursaarella.

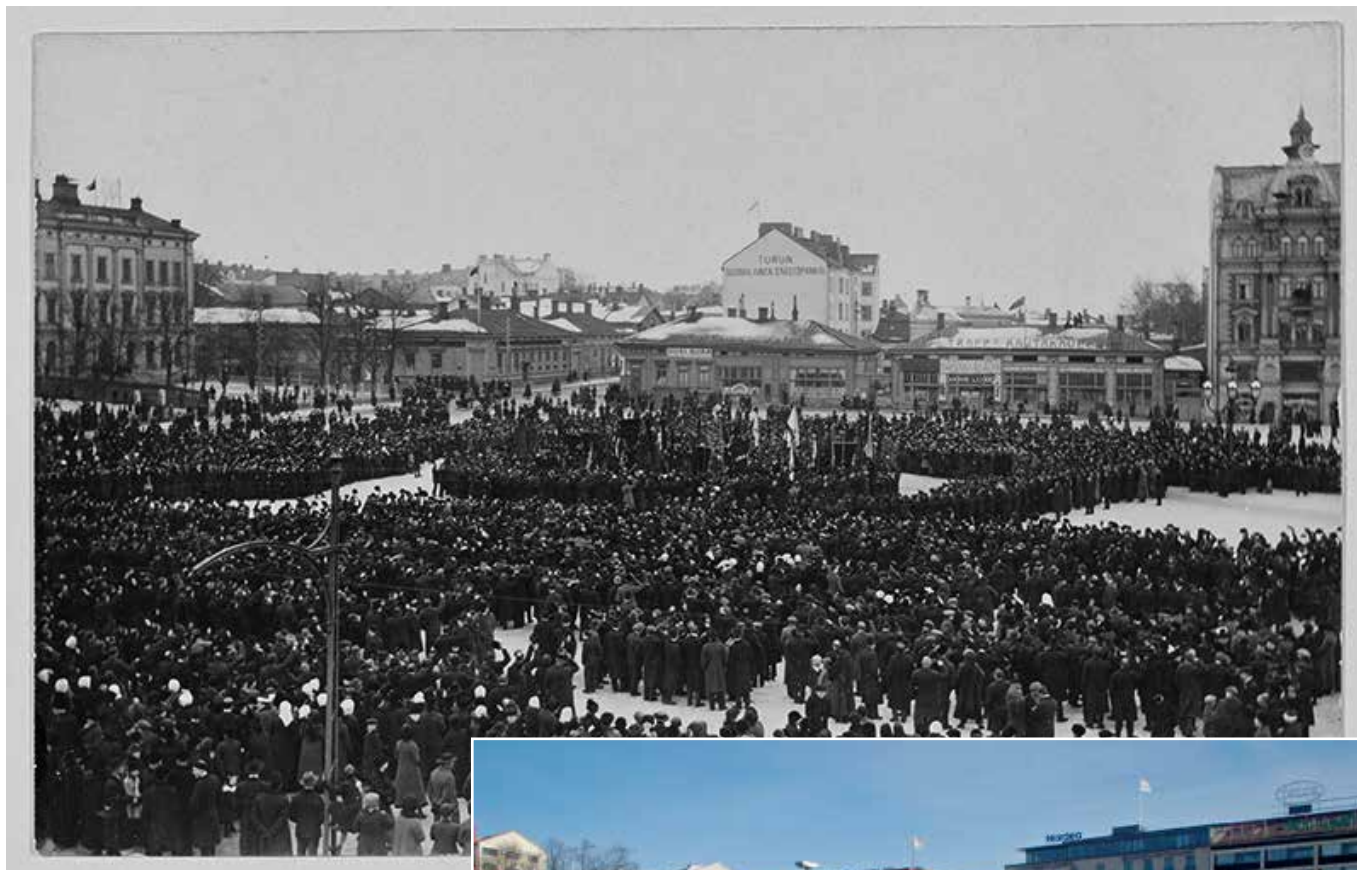
Vamma oli vaikea, ja Tirronen jäi 30 prosentin sotainvalidiksi. Osittain siitä johtuen hänen virkauransa kääntyi esikuntatehtäviin. Uransa viimeiset vuodet Tirronen toimi taloushuolto-osaston päällikkönä pääesikunnan huoltoesikunnassa. Everstiksi hänet ylennettiin vuonna 1972.

Tirronen erosi vakinaisesta palveluksesta vuonna 1975 ja siirtyi Sotatie-teen Laitokseen. Hän kirjoitti talvisodan historiategoksen sotatalous- ja huoltoluvut kirjasarjan kuudenteen osaan. Valtion Viljavaraston 50-vuotishistoria syntyi mieheltä samoihin aikoihin. Vuonna 1986 ilmestyi 1000-sivuinen huollon historia, jonka päätoimittajana hän toimi. Hän kuului myös Huoltoupseeri -lehden toimituskuntaan.

Eino Tirronen oli aikoinaan kysytty puhuja ja esitelmöitsijä maanpuolustusjärjestöjen ja veteraaniihdistysten sekä sotainvalidien tilaisuuksissa. Sotatalouden ja huollon parissa pitkän virkauran tehnyt upseeri kutsuttiin nykyisen Logistiikkaupseeriyhdistyksen kunniajäseneksi v 1987. Hän oli myös Turun upseerikerhon kunniajäsen. Eino Tirroselle oli myönnetty lukuisia kunniamerkkejä, joista mainittakoon SL K, VR2, 2 x VR4 tlk, SVR R, Ts mm, Js mm, Sam, RULham, Mpm, XXX.

Tuomo Hirvonen





"Vapauden päivä" Turussa 29.3.1917, jolloin keskellä kauppatoria on ihmisiä lippuineen, ja heitä ympäröi suuri väkijoukko kuvattuna yläviistosta. Taustalla näkyy vasemmalla Cygnaeuksen koulutaloa ja oikealla kaksi puista liiketaloa ja Lindholmin taloa. Kuva Turun museokeskus/valokuvaaja



Suurien mullistusten vuosi 1917

Suomelle 1917 oli suurten muutosten vuosi; keisarivalta kaatui Venäjällä ja väliaikainen hallitus nimitti Suomelle uuden senaatin. Kun P. E. Svinhufvud palasi maaliskuussa Siperiasta, esitettiin kansanjuhlassa maalle itsenäisyyttä, mutta 1916 valituksessa eduskunnassa vanhasuomalainen myöntövyyslinja piti tiukasti kiinni vanhasta yhteistoiminnasta Venäjän hallituksen kanssa.

Helsingin rautatieasemalla oli 29.3.1917 varsin poikkeuksellista.

Puolentoista tunnin aikana asemalle saapui kaksi varsin merkittävää miestä; valtava joukko oli vastaanottamassa P. E. Svinhufvudia, mutta haltioituneeksi kuvaillaan myös Venäjän väliaikaisen hallituksen oikeusministerin Aleksander Kerenskin vastaanottoa.

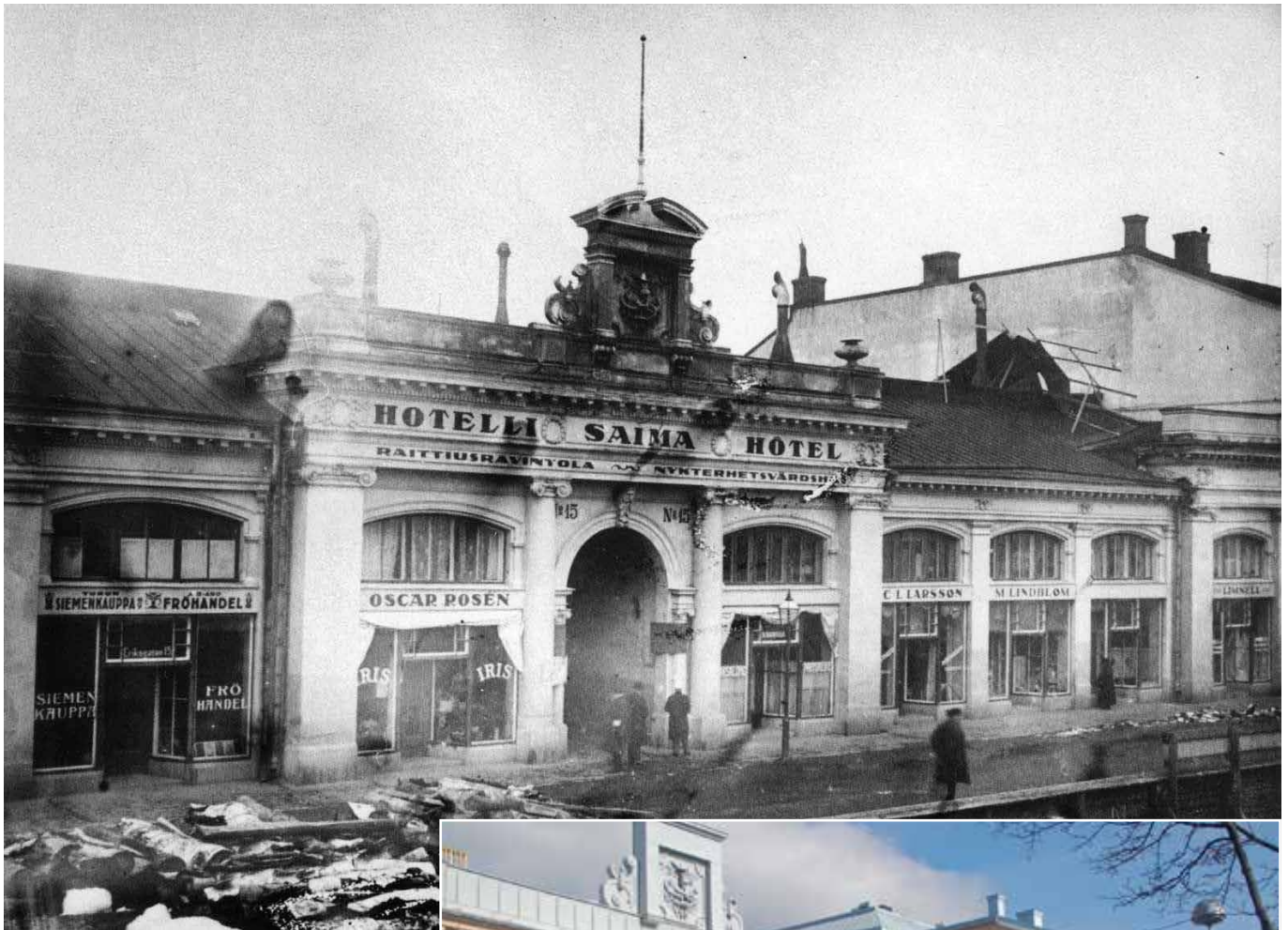
Myöhemmin on Suomessa laulettu suuresta taikinasta: Kerenski se leipoi tuiman taikinan,

suolaksi hän aikoi pienen Suomenmaan. Ai ai Kerenski, turha on sun

toiveesi, Suomi on jo vapaa maa rysän vallasta. Mutta maaliskuussa ministeri oli varauksettoman ihailun kohteena. Kun juna pysähtyi soitettiin Porilaisten marssi ja asemasillan päässä YL lauloi Kerenskille saman marssin.

Heinäkuussa hyväksytyllä valtalailalla eduskunta kuitenkin julistautui maan korkeimmaksi valtiomahdiksi.

Lopulta laki ei kuitenkaan tullut voimaan ja hanketta vastustanut Ve-



Eerikinkatu 15: Basaari alkuperäisessä hahmossaan; kuva on vuodelta 1917, jolloin Raittiushotelli Saiman nimi komeili ylinnä ja hallitsi fasadia ja jolloin holvikäytävän edustaa valaisi kaasulyhty. Sisäänkäynti myymälöihin tapahtui näyteikkunoiden keskellä olevista ovisyvennyksistä, jotka 1950-luvun remontissa poistettiin. Kuva TS-Arkisto



näjän hallitus hajotti Suomen eduskunnan, johon syksyn vaaleissa valittiin porvariston enemmistö.

Lokakuussa bolševikit kaatoivat lokakuun vallankumouksella väliaikaisen hallituksen Venäjällä. Nyt Suomessa havaittiin portin auenneen, marraskuussa eduskunta julistautui toistaiseksi korkeimman vallan haltijaksi ja Svinhufvudin koama hallitus aloitti toimet, jotka johtivat itsenäisyysjulistukseen 6.12.1917.

Turku oli 1917 levottomuuksien kaupunki. Ensimmäisen maailmansodan vaikutukset tuntuivat monin tavoin; elintarvikkeista oli pulaa, kaupungin valtuustoon ja eri lautakuntiin vaadittiin uudistuksia, palomiehet lakkoilivat ja korkeita virkamiehiä erotettiin. Maaliskuun vallankumouksen jälkeen radikaalit pitivät kaupunginvaltuustoa jonkin aikaa vankeinaan.

Elokuun yhdeksäntenä loppui kirjatyöntekijöiden lakko ja ilmesty-

misen aloittaneilla sanomalehdillä olikin heti kerrottavaa valtakunnallisestikin huomioidusta tapahtumasta. Eino Jutikkalan kirjoittama Turun historia kertoo elintarvikepulan asettaneen järjestyslautakunnan kovalle koetukselle.

”Elokuun 9 päivänä väkijoukko otti Valion kellareista 517 astiaa voita. Pakkoluovutukselle pyrittiin aluksi antamaan laillisuuden leima: tavara toimitettiin elintarvikelautakunnan haltuun, ja lautakun-



Vapauden päivä” Turussa, järjestäytyneen työväen kulkue Auransillalla 29.3.1917. Kulkue kävelee kohti Kaskenkadun mäkeä. Koko Aurakatu on täynnä kulkueen ihmisiä. Kuva Turun museokeskus/valokuvaaja



ta neuvotteli senaatin kanssa sen jakelusta sekä osan luovuttamisesta takaisin Valiolle. Juustoja tosin katosi jo takavarikoinnin aikana. Seuraavan päivän iltana pidetty torikokous päätti kuitenkin voim jaettavaksi ilmaiseksi, ja elokuun 11 päivänä tapahtui elintarvikelausakunnan varastossa villi ryöstö, josta tasajaon periaate oli kaukana: muutamien nähtiin kantava kainalossaan kymmenen ja kahdenkymmenenkin kilon kimpaleita. Poliisi oli avuton, koska järjestyslautakunta ei antanut sille aseita, ja se, joka teki jotakin

voin pelastamiseksi, oli – venäläinen sotaväki.”

Turussa oli syksyllä 1917 monenmoisia levottomuuksia: marraskuun yleislakon aikana toteutettiin voimryöstön kaltainen tempaus – kahdesta panimosta varastettiin 10 000 litraa pirtua ja 800 litraa sikunaöljyä.

Turun elämää ei helpottanut joulukuussa alkanut miliisien lakko.

Kun kukaan ei valvonut, rosvot inostuivat; heti ensimmäisenä lakkoyönä näyteikkunoita rikottiin, toisena lakkoyönä keskustassa puhkesi rajuja mellakoita, joiden yhteydessä

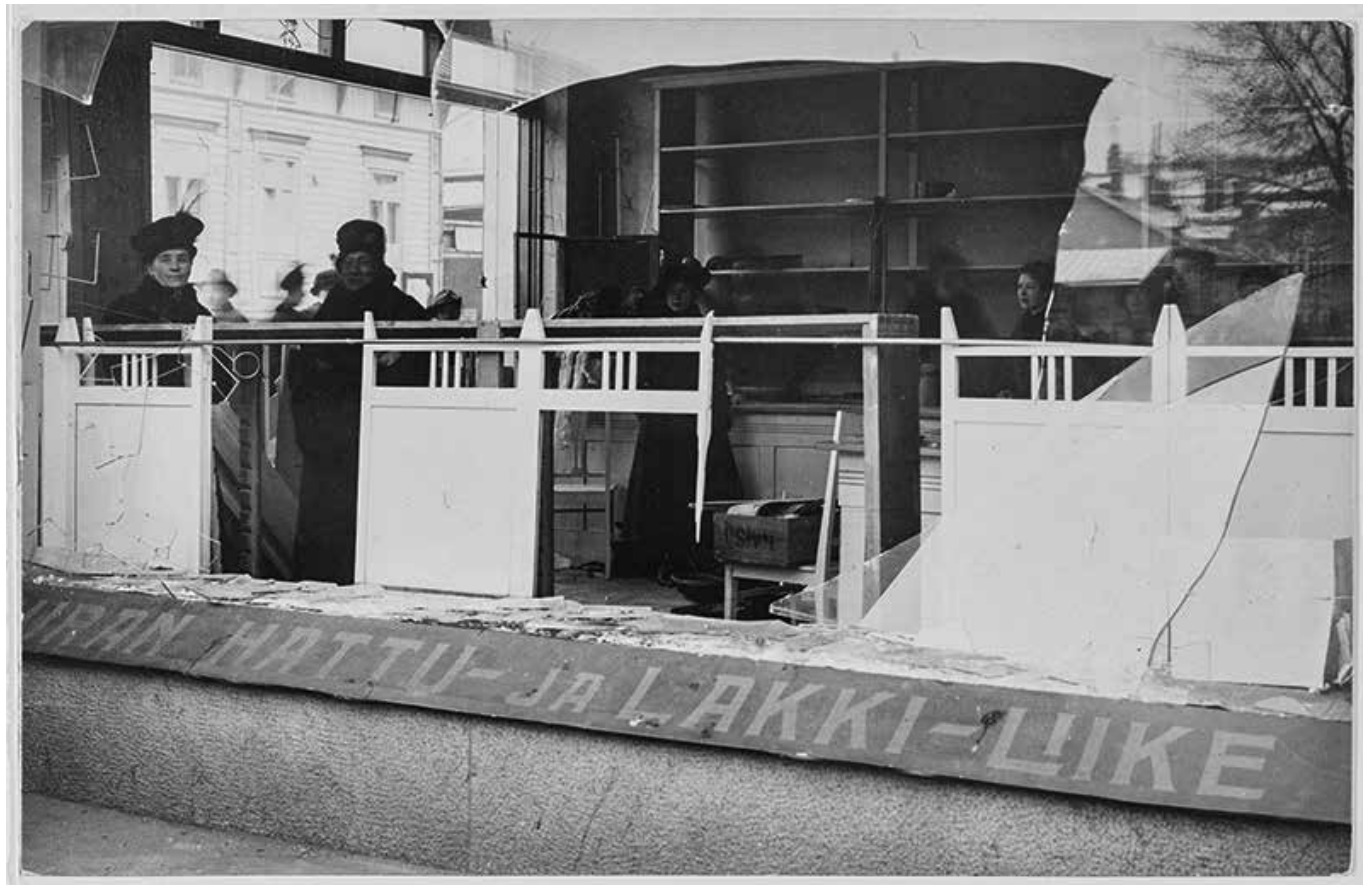
viisikymmentä keskustan liikehuoneistoa ryöstettiin tai tuhottiin. Lopulta tilanteen rauhoitti venäläinen sotaväki.

Historian tutkijat kertovat suomalaisten tottuneen pitämään Turua rauhallisena kaupunkina. Vuonna 1917 erimielisyydet raastoivat, Eino Jutikkala toteaa, että suurlakon aikana perustuslaillisesti reagoinut työväki oli kaksitoista vuotta myöhemmin ehkä vallankumouksellisempaa kuin muissa Suomen kaupungeissa.

Asukkaita Turussa oli vuodenvaihteessa -17/18 kaikkiaan 59 382.



Voimellakka Turussa vuonna 1917. Kuva TS-Arkisto



Naiset ovat katsomassa ryöstettyä Auran Hattu- ja lakkiliikettä liikkeen sisällä. Ikkunat ovat rikki ja irtoneaisia lasin-kappaleita on kivijalan päällä. Kalusteita on myös rikottu ja hyllyt ovat tyhjiä. Miliisilakon aikana joulukuussa 1917 kauppoja ryöstettiin Turussa. Kuva Turun museokeskus/valokuvaaja

Kirjoittaja on historiantutkija, FT Pirkko Kanervo, jonka tutkimusintresseinä ovat erityisesti toisen maailmansodan poliittinen historia ja Neuvostoliitolle luovutetun Karjalan historia. Hänen väitöskirjansa käsitteli Italian Suomelle talvisodan aikana antamaa huomattavaa apua, ja vuonna 2014 häneltä ilmestyi laaja teos, ”Jäi vain nimi sankarin. Johannekselaiset toisessa maailmansodassa”, joka kuvaa länsikannaksalaisen Johanneksen pitäjän siviilien ja rintamamiesten vaiheita sotavuosina.

Kirjava satama I päättyi Veljesviestissä 2/2016 kuvaukseen SS-miehistä värväytyneiden lähdöstä Saksaan sekä paluusta kesällä 1943.

”SS-pataljoonan täydennyserän miehet, ”Ne 200 urhoollista”, lähtivät Saksaan Pietarsaaresta 4. syyskuuta 1942 ranskalaisilta takavarikoitulla joukkojenkuljetusalus Malgathella. SS-miesten sopimusta ei kaksi vuotta kestäneen palveluskauden jälkeen uusittu, eikä miesten kotiinpaluusta kesällä 1943 tullut jääkäreiden paluuseen verrattavaa triumfia, sillä Suomen rimpuillessa irti sodasta pataljoonasta oli tullut rasite. Pataljoonan marssista Helsingin halki ja arvovaltaisesta vastaanotosta ei tullut mitään, eikä Turkukaan käynyt lukuun, vaan miesten paluu järjestettiin syrjäiseen Hankoon, jossa vastaanottoakin oli kovin vaatimaton. ”Hiljaa me lähdimme ja hiljaa me tulimme”, päätti muuan vapaaehtoinen päiväkirjansa.”

Neuvostolähetystö poistuu Suomesta

Jatkosodan syttyessä kesäkuussa 1941 Neuvostoliiton lähetystön henkilökunta poistui Suomesta. Se matkusti ensin Turkuun junalla ja sieltä eteenpäin laivalla Tukholmaan. Helsingissä lähetystörakennuksen edustalle oli kokoontunut yleisöä seuraamaan venäläisten poistumista maasta. Mika Waltari kuvaa kirjassaan Neuvostovakoilun varjos-

Kirjava satama II

sa, miten ”vapautumisen hymy pyrki nousemaan kasvoille, kohottivatpa muutamat leikkisästi hyvästiksi käntensä saksalaiseen tervehdykseen” eli natsitervehdykseen. Vähän yli kolmen vuoden kuluttua leikki oli kaukana, lukuisat suomalaiset menivät ”maan alle” tai pakenivat Ruotsiin ”päästä pahkaa”. Oli herännyt pelko, että sotaan syllisiä etsittäisiin jopa rivipoliitikkojen ja upseerikunnan keskuudesta ja että heidät jouduttaisiin luovuttamaan Neuvostoliittoon.

Ilmarisen tuhosta pelastuneet tulevat

”Oli säteilevän kaunis syksyinen sunnuntaiaamu hinaaja 761:n saapuessa Aurajoen suuhun. – – Kaupungissa vallitsi hiljaisuus, leppoisa pyhäamun rauha. Veistämöltäkään ei

kuulunut tuttua vasaran nakutusta, sielläkin tuntuivat työt olevan keskeytyksissä. Tuomiokirkon kello kuumahteli kaukaa kutsuen kansaa Jumalan huoneeseen”, kuvailee Vilho Heinämies kirjassaan Seitsemän minuuttia merellä panssarilaiva Ilmaristen tuhosta pelastuneiden miesten tuloa Turun satamaan syyskuun 14. päivän aamuna 1941.

Ilmarinen oli uponnut merten syvyyksiin edellisenä iltana harhautusoperaatiossa, jonka Suomen laivasto oli toimeenpannut yhdessä saksalaisten kanssa. Aseveljen tarkoituksena oli vallata Viron Saaremaa ja Hiidenmaa, jotka edelleen olivat puna-armeijan hallussa, ja suomalaisten oli määrä kääntää venäläisten huomio toisaalle. Operaatio sai nimekseen Nordwind, Pohjantuuli. Se käynnistyi lauantaina syyskuun 13. päivänä panssarilaiva Ilmarisen toimiessa johtoaluksena.



Panssarilaiva Ilmarinen lähdössä merelle 18.8.1941.



Hinaaja 761:n, jolla Ilmarisen haaksirikkoiset tuotiin Turkuun, kansirakenteissa oli venäjänkielinen kyltti. Se kertoo hinaajan kuuluneen niihin, joita Wärtsilä-konserniin kuuluneella Crichton-Vulcanin telakalla oli välirauhan aikana rakennettu Neuvostoliitolle, mutta joita ei ollut ennätetty luovuttaa ennen uuden sodan alkua. Kyltin viimeisellä rivillä lukee Åbo Finlandia.

Vajaan kilometrin päässä Ilmarisesta tuli sen sisarus Väinämöinen.

Raivaajat olivat aiemmin käyneet tarkastamassa suunnitellun reitin. Koska noin 25 meripenkulmaa Utöstä niiden raivaimiin oli tarttunut jokin tuntematon este, reitti muutettiin kulkemaan raivaamattoman alueen halki. Miinavaaraa pidettiin vähäisenä, joten saattoraivausta ei katsottu tarpeelliseksi, vaan liikkeelle lähdettiin luottaen alusten omiin suojaravaimiin. Operaatioon osallistuneet seitsemäntoista alusta nostivat ankkurinsa kello kuuden tienoissa illalla ja ohittivat Utön majakan neljännestuntia myöhemmin. Käännöspisteessä Ilmarinen oli suunniteltuun aikaan kello 20.30. Ilmarisen kääntyessä takaisin kohti Utötä, sitä vavahdutti kaksi voimakasta räjähdystä. Minuutin kuluttua räjähdyksestä Ilmarinen oli kyljellään ja kääntyi pohja kohti taivasta.

Alus upposi perä edellä seitsemässä minuutissa.

Suomi menetti laivastonsa ylpeyden vajaan kolmessa tunnissa operaation alkamisesta. Menetys oli raskas, varsinkin kun oli epävarmaa, olivatko venäläiset ylipäätyään edes huomanneet harhautusta. Ilman siitä kaavailtua hyötyäkin saksalaiset valtasivat saaret syyskuun 14. päivänä hyökkäämällä Muhunsalmen yli. Operaatiossa varmistusaluksina toimineet vartiomoottoriveneet pelastivat 132 miestä, ja kaatuneina menetettiin 271. Ilmarisen vanhan kansimestarin Johan Schüttenin ruumis oli ainoa, joka merestä löydettiin ja tuotiin maihin. Schütten oli ollut lähellä räjähdyspaikkaa, hänen keuhkonsa olivat täyttyneet paineilmalla ja ruumis oli jäänyt kellumaan.

Pelastuneet miehet kuljetettiin muutamalla satamaan saapuneella

linja-autolla Heikkilän kasarmille, jossa he saivat uudet varusteet. Huhua Ilmarisen uppoamisesta ei saatu torjuttua. Maanantai-iltana Teatteriravintolan kulmilla ”Aurakatu oli pilkkopimeä, mutta väkeä täynnä. Ja kaikkien ohikulkijoiden puheesta kuuli, että tieto Ilmarisen tapauksesta oli jo levinnyt. Mistään muusta ei kuullut puhuttavan.”

Tukholman lehdissä oli uutinen Ilmarisen uppoamisesta, ja Neuvostoliitto tiedotti siitä väittäen omien alustensa upottaneen Ilmarisen. Heikkilän kasarmille saapunut merivoimien komentaja, kenraaliluutnantti Väinö Valve, antoi pelastuneiden kuitenkin ymmärtää tärkeiden sotilaallisten syiden vaativan, ”ettei Ilmarisen tuhoa toistaiseksi virallisesti tunnustettaisi”. Uppoaminen salattiin – myös menehtyneiden omaisilta – ja vasta kesällä 1943 Naantalissa oli tilaisuus, jossa turman uhrit siunattiin mereen.

Venäläiset tulevat saksalaisten tilalle

Kun Suomi syyskuun alussa 1944 solmi Neuvostoliiton kanssa aselevon, jonka ehtojen mukaan suhteet Saksaan oli katkaistava, oli Saksan lähetystön vuoro lähteä Suomesta. Sanomalehtiattasea Hans Metzger kertoo muistelmissaan Poliittiset aseveljet. Kolmannen valtakunnan edustajana jatkosodan Suomessa 1941–1944, että lähetystön henkilökunta matkusti syyskuun 10. päivän iltana Bore VI:lla Turusta Tukholmaan.

Saksalaisten lähdettyä tilalle saatiin venäläisiä. Maahan tuli liittoutuneiden valvontakomissio, jolla oli Turussa seitsemän miestä käsittänyt osasto. Turun ja Tukholman välille tuli venäläisiä kulkijoita, sillä komission jäsenille oli pysyvästi varattu useita paikkoja Turku–Tukholma-linjalle. Välirauhan ehtojen mukaisesti liittoutuneiden eli käytännössä Neuvostoliiton sota- ja kaupapaivoilla oli myös oikeus käyttää Suomen aluevesiä, satamia, laitureita ja ankkuripaikkoja niin kauan aikaa kuin sota Saksaa vastaan jatkuisi

mannermaalla.

Loppusyksystä 1944 lähes kaikilla Neuvostoliiton Itämeren laivaston sukellusveneprikaatin aluksilla oli tukikohtansa Etelä-Suomen satamissa, mikä käytännössä tarkoitti Turkuja, Helsinkiä ja Hankoa. Sukellusveneiden huoltoa hoitaneista emälaivoista ainakin Smolnyj ja Poljarnaja Zvezda toimivat Turussa. Niiden samoin kuin sukellusveneiden ankkuripaikat sijaitsivat Turun linnan kupeessa Kanavan niemessä.

Kuuluisuuteen nousi sukellusvene S-13:n päällikkö, Odessassa vuonna 1913 syntynyt Aleksandr Marinesko, josta turkulaisten keskuudessa on vuosikymmenten mittaan liikkunut huhuja ja tarinoita. Turkulaisilla on näet ollut käsitys, että Marinesko olisi juhlinut vuoden 1944 vaihtumista Turussa jonkun tuntemattomaksi jääneen turuttaren seurassa.

Nykytutkimuksen mukaan S-13 oli uutena vuotena kuitenkin Hangossa. Aluksen oli määrä lähteä partiotretkelle tammikuun 2. päivänä 1945, mutta lähtöhetken koittaessa sen päällikköä ei näkynyt missään.

Sotapoliisit etsivät tuloksetta Marineskoa Hangon kapakoista ja ”huonomaineisille naisille kuuluneista asunnoista”. Väitetään, että Marinesko olisi juhlinut uutta vuotta kauniin ruotsalaisen kapakanpitäjättären luona. Palvelukseen hän ilmoittautui vasta tammikuun 3. päivänä.

Vuoden 1945 alkaessa Saksan itärintaman pohjoisosa oli jakautunut useampaan mottiin esimerkiksi Kuurinmaalla ja Memelin (nyk. Klaipeda) alueella. Koska mottien huolto onnistui enää vain meritse, Neuvostoliiton Itämeren laivasto tarvitsi kaikki sukellusveneensä huoltolinjojen häirintään, minkä vuoksi Marineskon rikettä katsottiin läpi sormien. Hän oli kuitenkin merkitty mies ja tarvitsi maineensa puhdistamiseksi merkittäviä upotuksia. Niitä oli tulossa.

Tammikuun 30. päivän iltana – kansallissosialistien valtaannousun 12. vuosipäivänä – Marineskon S-13 upotti lähellä Stolpen matalikkoa nykyisen Puolan rannikolla saksalaisen risteilyalus Wilhelm Gustloffin. Aluksen nimeksi oli alun perin

ajateltu Adolf Hitleriä, mutta Hitlerin tahdon mukaisesti alus kastettiin Wilhelm Gustloffiksi. Kansallissosialistinen propaganda oli nostanut vuonna 1936 murhatun Gustloffin puolueen marttyyriksi, ”veritodistajaksi”.

Wilhelm Gustloffin upotusta pide-tään tähänastisen merihistorian suurimpana onnettomuutena. Aluksen mukana hukkui noin 9 400 henkeä: puna-armeijan tieltä pois pyrkiviä saksalaisia siviilejä, haavoittuneita sotilaita ja hoitajia. Kirjailija Günter Grass käsittelee Wilhelm Gustloffin tapausta suurmenestykseksi nousseessa romaanissaan Ravunkäyntiä.

Wilhelm Gustloffin jälkeen Marineskon S-13 upotti eteläisellä Itämerellä matkustaja-alus Steubenin, jonka mukana meren syvyyksiin meni noin 3 500 henkeä. Menestyksekkään partiomatkinsa jälkeen S-13 tuli Turkuun helmikuun puolivälissä ja lähti Turusta neljännelle eli viimeiselle partiomatkalleen huhtikuun 20. päivänä 1945 ja palasi Turkuun 23. toukokuuta sodan Saksaa vastaan jo päätyttyä.

Uusia upotuksia ei viimeisellä partiomatkalla enää tullut, mutta alkuvuoden suoritukset tekivät Marineskosta sodan menestyneimmän venäläisen sukellusvenekomentajan. Sopeutuminen rauhanajan olosuhteisiin oli Marineskolle vaikeaa. Hänet alennettiin luutnantiksi ja siirrettiin eläkkeelle laivastosta syinä palvelusvelvollisuuden laiminlyönti, toistuva raskas alkoholinkäyttö ja moraaliton käytös. Vuonna 1960 Marineskon sotilasarvo palautettiin, ja vuonna 1990 hänet nimitettiin Neuvostoliiton sankariksi.

Väentungosta satamassa

Tammikuun 2. päivänä 1946 satamassa oli juhlava tilaisuus, kun Portugalissa sairauslomalla ollut presidentti Mannerheim palasi kotimaahan Bore I:llä Tukholmasta Turkuun. Vastaanottajien joukossa oli tavallisten turkulaisten lisäksi läänin maaherra Wilho Kytä ja Turun sotilasläänin komentaja, kenraalimajuri



Ilmarisen haaksirikkoisia kuljetettiin linja-autoilla satamasta Heikkilän kasarmille.



Ilmarisen päällikkö, komentaja Ragnar Göransson selviytyi hengissä haaksirikosta. Kuvassa hän lausuu laivattomalle miehistölleen jäähyväiset Heikkilän kasarmilla 15.9.1941. Ragnar Göransson oli 1920-luvulla suorittanut merikadettikoulun ja merisotakorkeakoulun Italian laivastossa.

Ruben Lagus sekä epäilemättä myös muita arvovaltaisia henkilöitä.

Merimatka oli Mannerheimille ollut kuitenkin piinallinen. Nähtyään Tukholmassa, että laivaan nousi neljä miestä, jotka eivät vaikuttaneet suomalaisilta, marski väitti miesten olevan venäläisiä ja että nämä olivat tulleet häntä pidättämään. Syytteenostomahdollisuus sotasyylisyysoikeudenkäyntiin oli jo umpeutunut marskin palatessa kotimaahan, mutta hänen pelkonsa omasta vangitsemisestaan ei ollut vielä hälvennyt. Saattajiin kuulunut Suomen Tukholman-lähetystön va. asiainhoitaja, lähetystöneuvos Taavi Pohjanpalo selitti, että kyse tuskin oli muusta kuin tavanomaisista matkoista, sillä valvontakomissiolle varatut paikat olivat ”komission jäsenten vilkkaassa käytössä”.

Hetken aprikoituaan Mannerheim astui laivaan, vetäytyi heti hyttiinsä eikä poistunut sieltä matkan aikana. Ennen kuin laiva kiinnittyi satamalaituriin, Mannerheim oli ehtinyt jo

tovin seistä kannella parinkymmenen asteen pakkasessa tähyilemässä vastaanottajia. Kumpakaakaan kotimaahan jääneistä adjutanteista ei näkynyt laiturilla eikä liioin marskin erikoisjunaa. Juhani Suomi kertoo kirjassaan Mannerheim – viimeinen kortti?, miten ”marsalkka säikähti pahan kerran: nyt se siis tapahtuisi, nyt hänet vangittaisiin.”

Mutta juuri kun laivan viimeisiä köysiä kiinnitettiin ja laskusiltaa jo pantiin paikoilleen, satamaraiteelle höyrysi marskin juna, josta laivaan porhalsi kaksi adjutanttia. Mannerheimin kiukunpurkauksen osakseen saanut adjutantti selitti junan olleen kyllä Turun asemalla varhain aamulla, mutta junanlähettäjä oli niin veltto ja saamaton, että juna siirrettiin satamaan vasta viime tipassa. Miellenkuohusta ei näkynyt enää jälkeäkään, kun marski astui maihin ja tervehti hattuaan kohottaen satamaan kerääntyneitä turkulaisia.

Muutama viikko Mannerheimin paluun jälkeen satamassa oli todel-

linen väentungos. ”Varmaankin yhtä jännittyneinä” kuin sotasyylisyysoikeudenkäyntiä kansa oli seurannut kahvilaiva Herakleen tuloa Kolumbiasta Turkuun helmikuun lopulla 1946. Kolumbiaan oli viety puutavaraa ja paluulastina Herakles toi karjan rehukakkuja sekä kahvia. Herakleen lasti ei vielä poistanut maasta kahvipulaa, mutta kansa käsitti sen ”lähinnä symboliseksi ennusmerkiksi siitä, että pula-ajan pahin selkä oli taittunut”.

Satamaan oli kerääntynyt tuhansia ihmisiä vastaanottamaan kaivattua elämännestettä tuonutta alusta. Juhlatunnelma välittyi Suomen Kuva-lehden kuvatekstistä: ”Satamassa oli tavaton väentungos. Tuuli tuoksui kaukaisilta mailta ja kahvilta. Mummot viettivät erään elämänsä juhlahetkestä tunkeutumalla vahvan poliisiketjun läpi koskettamaan kahvisäkkejä.”

Artikkeli perustuu Elämää sotavuosien Turussa 1939–1945 -teoksen artikkeleihin:

Pirkko Kanervo: Turun kirjava satama

Juho Raula: Kolmannen valtakunnan sotaväki Turussa 1940–1944

Petri Toiviainen: Neuvostosukellusveneitä Turussa



Itella Green

Sata vuotta yhteistä aikaa

Ei meillä muuta tässä maailmassa ole kuin aikaa yhdessä.
Käytetään se hyvin, tehdään sillä hyvää. Yhteiselle ajalle olemme
avanneet sivuston, jossa vapaaehtoistyön tarve ja tekijät kohtaavat.
Tänä vuonna jokainen OPlainen tekee päivän vapaaehtoisena.
Löydä sinäkin itsellesi sopiva vapaaehtoistyön tapa.

hiiop100.fi #hiiop

*Suomi
Finland*
100

OP Turun Seutu 

VELJESVIESTI

Turun Sotaveteraanit Ry:n jäsenlehti
Vastaava toimittaja: Pekka Paatero
Päätoimittaja: Aimo Forsell
Puh. 050 463 5501
Toimittaja: Osmo Suominen

Toimisto
Läntinen Pitkäkatu 37, 20100 Turku
Puh. (02) 251 6870 tai (02) 233 2514